अलुब्धाश्चैव कौन्तेयाः कृतवन्तश्च दुष्करं। न चापि केवलं राज्यमिच्छेयुस्तेऽनुपायतः।
तदैव ते हि विक्रान्तुमीषुः कौरवनन्दनाः। धर्म्मपाशनिबद्धास्ते न चेलुः क्षत्रियव्रतात्।
यच्चानृतदृति ख्यायाद्यः स गच्छेत्पराभवं। वृणुयुर्मरणं पार्था नानृतत्वं कथञ्चन।
प्राप्ते काले तु प्राप्तव्यं नोत्सृजेयुर्नरर्षभाः। अपि वज्रभृता गुप्तं तथाबीर्य्या हि पाण्डवाः। १६१५
प्रतियुध्येम समरे सर्व्वशस्त्रभृतां वरं। तस्माद्यदत्र कल्याणं लोके सद्भिरनुष्ठितं।
तत्संविधीयतां शीघ्रं मानो ह्यर्थोऽभ्यगात्परं। न हि पश्यामिसङ्ग्रामे कदाचिदपि कौरव।
एकान्तसिद्धिं राजेन्द्र सम्प्राप्तश्च धनञ्जयः। सम्प्रवृत्ते तु सङ्ग्रामे भावाभावौ जयाजयौ।
अवश्यमेकं स्पृशतो दृष्टमेतदसंशयं।
तस्माद्युद्धोचितं कर्म्म कर्म्म वा धर्म्मसंहितं। क्रियतामाशु राजेन्द्र सम्प्राप्तो हि धनञ्जयः। १६२०
॥ दुर्य्योधन उवाच ॥ नाहं राज्यं प्रदास्यामि पाण्डवानां पितामह। युद्धोपचारिकं यत्तु तच्छीघ्रं संविधीयतां।
॥ भीष्म उवाच ॥ अत्र या मामिका बुद्धिः श्रूयतां यदि रोचते। सर्व्वथा हि मया श्रेयो वक्तव्यं कुरुनन्दन।
क्षिप्रं बलं चतुर्भागं गृह्य गच्छ पुरं प्रति। ततोऽपरश्चतुर्भागो गाः समादाय गच्छतु।
वयं त्वर्द्धेन सैन्येन प्रतियोत्स्याम पाण्डवं। अहं द्रोणश्च कर्णश्च द्रौणिः शारद्वतस्तथा।
प्रतियोत्स्याम बीभत्सुमागतं कृतनिश्चयं। मत्स्यं वा पुनरायातमागतं वा शतक्रतुं। अहमावारयिष्यामि वेलेव मकरालयं।१६२५
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तद्वाक्यं रुरुचे तेषां भीष्मेणोक्तं महात्मना। तथैव कृतवान् राजा कौरवाणामनन्तरं।
भीष्मः प्रस्थाप्य राजानं गोधनं तदनन्तरं। सेनामुख्यान् व्यवस्थाप्य व्यूहितुं सम्प्रचक्रमे।
॥ भीष्म उवाच ॥ आचार्य्य मध्ये तिष्ठ त्वमश्वत्थामा तु सव्यतः। कृपः शारद्वतो धीमान् पार्श्वं रक्षतु दक्षिणं।
अग्रतः सूतपुत्रस्तु कर्णस्तिष्ठतु दंशितः। अहं सर्व्वस्य सैन्यस्य पश्चात्स्थास्यामि पालयन्।
इति श्रीमहाभारते विराटपर्व्वणि गोहरणपर्व्वणि भीष्मसैन्यव्यूहे द्विपञ्चाशोऽध्यायः ॥ ५२ ॥
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तथा व्यूढेष्वनीकेषु कौरवाणां महारथैः। उपायाद्दर्ज्जुनस्तूर्णं रथघोषेण नादयन्। १६३०
ददृशुस्ते ध्वजाग्रं वै शुश्रुवुश्च रथस्वनं। दोधूयमानस्य भृशं गाण्डीवस्य च निःस्वनं।
ततः सर्व्वं समालोक्य द्रोणो वचनमब्रवीत्। महारथमनुप्राप्तं दृष्ट्वा गाण्डीवधन्विनं।
॥ द्रोण उवाच ॥ एतद्ध्वजाग्रं पार्थस्य दूरतः संप्रकाशते। एष घोषः सरथजो रोरवीति च वानरः।
वानरः सर्व्वसेनायां करोति भयमुत्तमं। एष तिष्ठत्यथश्रेष्ठे रथे च रथिनाम्वरः।
उत्कर्षति धनुःश्रेष्ठं गाण्डीवमशनिस्वनं। इमौ हि बाणौ सहितौ पादयोर्म्मे व्यवस्थितौ। १६३५
अपरौ चाप्यतिक्रान्तौ कर्णौ संस्पृश्य मे शरौ। निवर्त्य हि वने वासं कृत्वा कर्म्मातिमानुषं।
अभिवादयते पार्थः श्रोत्रे च परिपृच्छति। चिरदृष्टोऽयमस्माभिः प्रज्ञावान् बान्धवप्रियः।
अतीव ज्वलितो लक्ष्म्या पाण्डुपुत्रो धनञ्जयः।
रथी शरी चारुतली निषङ्गी शङ्खी पताकी कवची किरीटी। खड्गी च धन्वी विरराज पार्थः शिखी घृतस्रुग्भिरिवावसिक्तः।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ ततोऽर्ज्जुनः कुरून् दृष्ट्वा सङ्ग्रामे समवस्थितान्। तत्कालसदृशं वाक्यं मत्स्यपुत्रमभाषत। १६४०